

MBN §

Dnr 2018/0633

Samhällsbyggnadssektorns organisation, ansvarsområde och politiska ledning

Förslag till yttrande

Miljö- och byggnadsnämnden har fått en remiss från kommunstyrelsens arbetsutskott rörande ett förslag om omorganisation av samhällsbyggnadssektorn och miljö- och bygghälsmyndigheten, samt dess styrning.

Förslaget går bl.a. ut på att slå ihop tekniska nämnden med miljö- och byggnadsnämnden till en miljö- och samhällsbyggnadsnämnd, samt att miljö- och bygghälsmyndigheten går upp i samhällsbyggnadssektorn.

Sammanfattning av yttrandet

Miljö- och byggnadsnämnden anser att kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till omorganisation, såväl politiskt och som på tjänstemannanivå, inte är tillräckligt väl utrett och underbyggt. Den föreslagna organisationen kommer inte att vara fri från jäv, vilket innebär att oberoende miljötillsyn svårligen kan bedrivas inom en sådan organisation.

Den beräknade ekonomiska vinsten blir sannolikt väsentligt lägre än uppskattat då förväntade kostnader inte tas upp i underlaget, det är inte osannolikt att det istället blir en kostnad. Vidare bör man utreda andra alternativ till organisation som är mer kostnadseffektiva och som inte innebär en inbyggd jävsproblematik.

Samordningsvinster

Miljö- och byggnadsnämnden ser vissa samordningsvinster i förslaget. Framför allt finns det fördelar på tjänstemannasidan då bygg- och planverksamheterna samordnas i samma sektor, men det kan även understödja miljöaspekterna i planarbetet. Tyvärr innebär miljö- och bygghälsmyndighetens kommande omlokalisering till vårdcentralen att det fysiska avståndet mellan verksamheterna riskerar att underminera de samordningsvinsterna.

Eventuella samordningsvinster på miljösidan riskerar dock att försvinna då allvarliga problem kan uppstå när myndighetsutövningen kommer i ett läge där lagstiftningen kan hamna på undantag till följd av ren jävsproblematik.

Jäv

De tydligaste svårigheterna i förslaget är jävsproblematiken. Organisationsförändringen skulle innebära att man sammanför utförare och tillsyn i samma organisation, och slår ihop en utförarnämnd med en myndighetsnämnd. Eftersom samtlig personal är anställd av kommunstyrelsen och att Samhällsbyggnadschefen blir chef över både verksamheten som det bedrivs tillsyn över och personalen som bedriver tillsynen måste all handläggning utföras av personal som inte är anställd av kommunen. För att lösa jävsproblematiken är förslaget att jävsärenden handläggs av grannkommunerna via ett befintligt timme-mot-timme-avtal och att besluten hänvisas till kommunstyrelsen.

Den nya sammanslagna miljö- och samhällsbyggnadsnämnden är fortfarande ansvarig för all tillsyn enligt Plan- och bygglagen och Miljöbalken inom kommunen, vilket medför att den i sin tur måste granska att arbetet och tillsynen blir utfört på ett lagligt sätt. Det innebär att nämnden måste granska kommunstyrelsens myndighetsutövning och

handläggningen i kommunerna som utför arbetet. Vidare består kommunen av endast en förvaltning och all personal är anställd av kommunstyrelsen, vilket innebär att även här finns ett inbyggt problem med jäv.

Miljö- och byggnadsnämnden vill framhålla att risken för jäv måste vara helt undanröjd för att juridiskt korrekta beslut ska kunna fattas, att kommunallagen och förvaltningslagen samt allmänna förvaltningsrättsliga principer ska kunna upprätthållas, samt att nämndens ansvar att granska myndighetsutövningen ska kunna utföras.

Olika bedömningar och gränsdragningar

Med två separata enheter som beslutar om myndighetsutövning och olika organisationer som handlägger ärenden finns en risk att man får en ojämn bedömning av likartade ärenden. Vidare har även den framtida miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ansvar för att myndighetsutövningen är laglig och ska granska dessa aspekter. Antingen sköts tillsynen av en annan kommun för att sedan beslutas av kommunstyrelsen eller så ansvarar miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, inte både och.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har ingen möjlighet att styra tillsynsorganisationen i andra kommuner. Hur gör man om det blir problem med tillsynen som utförs av andra kommuner, eller om kommunstyrelsen gör andra bedömningar än miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i beslut rörande kommunens verksamheter? Detta är fundamentala frågor då det rör sig om likhet inför lagen.

Miljö- och byggnadsnämnden anser att gränsdragningarna kommer att bli svåra att hantera och att det finns en icke försumbar risk för ojämn myndighetsutövning. Detta kan komma att betyda att likhetsprincipen inom kommunallagen inte kan upprätthållas.

Kostnader

I dagsläget har miljö- och byggnadsnämnden ett avtal med motsvarande nämnder i Sjöbo, Hörby och Eslövs kommuner där man kan byta timme mot timme i handläggartid. Det är tveksamt att det går att utnyttja det avtalet fullt ut för att täcka all tillsyn över kommunens verksamheter då även nämnda kommuner har en slimmad tillsynsorganisation.

Enkelt uttryckt kan miljö- och samhällsbyggnadsnämnden förmodligen inte erbjuda motsvarande tjänster som man skulle få av dem och de har sannolikt svårt att avvara tillräckligt med resurser för att täcka miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tillsyn över de kommunala verksamheterna. Slutsatsen är att miljö- och samhällsbyggnadsnämnden troligtvis åtminstone delvis måste betala för den tillsynen.

Till detta kommer även behovet av mer utbildning då det blir väsentligt fler ledamöter som ska besluta i myndighetsfrågor. Vidare kommer den nya miljö- och samhällsbyggnadsnämnden spänna över många verksamheter. Redan idag har miljö- och byggnadsnämnden relativt långa sammanträden.

Enligt utredningen skulle en sammanslagning av tekniska nämnden och miljö- och byggnadsnämnden till en miljö- och samhällsbyggnadsnämnd kunna ge en besparing om ca 200 – 300 000 kr per år.

Miljö- och byggnadsnämnden gör bedömningen att merparten av den beräknade besparingen försvinner med de förväntade ökade kostnaderna för extern handläggning, längre och tätare nämndssammanträden, samt ett ökat behov av utbildning. Det är inte osannolikt att det istället innebär att kommunen får ökade kostnader.

Alternativa förslag

Miljö- och byggnadsnämnden anser att nuvarande organisation är både ändamålsenlig och kostnadseffektiv. Inte desto mindre ser miljö- och byggnadsnämnden andra alternativ som skulle kunna innebära väsentliga kostnadsbesparingar och som bör utredas innan en eventuell omorganisation genomförs.

Kompetensförsörjningen är ett problem som de flesta miljö- och byggförvaltningar i mindre kommuner brottas med. En sammanslagning av miljö- och byggmyndigheterna med en grannkommun skulle ge en betydligt bredare kompetensbas och skulle dessutom göra oss till en attraktivare arbetsgivare. Samordningsvinsterna skulle bli betydande och därmed även besparingarna.

I det fall samarbete med en grannkommun inte är möjligt är det lämpligt att behålla miljö- och byggnadsnämnden i dess nuvarande form. Då hade man löst många av problemen med jäv, nämndens granskningsansvar och risken för ojämn myndighetsutövning. Om tekniska nämnden inte kan kvarstå i sin nuvarande form bör man utreda möjligheten med en "servicenämnd" som spänner över ett bredare område, alternativt ett utskott till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut i Miljö- och byggnadsnämnden

Nämnden beslutar att anta förslaget till yttrande som sitt eget

Miljö- och byggmyndigheten

Håkan Bergknut

Tf miljö- och byggchef